

зуміла переконливо змалювати сучасного чоловіка. Денис Северин – віддзеркалення сучасного суспільства, показ того, що не завжди людина правильно обирає сенс життя та може вільно будувати своє майбутнє без прив'язки до минулого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасименко Н. Особливості творчої манери Ірен Роздобудько // Роздобудько І. Переформування. Київ: Нора-Друк, 2007. 231 с.
2. Роздобудько І. Гудзик. Роман. 5-е вид. Київ: Нора-Друк, 2023. 224 с.

Семенов Микита Сергійович,
*здобувач вищої освіти
 другого (магістерського) рівня
 факультету філології і журналістики
 Тернопільського національного
 педагогічного університету
 імені Володимира Гнатюка
 Науковий керівник –
 Грицак Наталія Русланівна,
 доктор педагогічних наук, професор*

ТОПОС МІСТА В РОМАНІ

СОФІЇ АНДРУХОВИЧ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ»

На початку ХХІ ст. в українській літературі активно розширюються тенденції появи Міста як потужного художнього образу. У творчості письменників ХХ – ХХІ ст. можна зустріти міські локуси Києва, Львова, Івано-Франківська (Станіславова), Хмельницького (Проскурова). Місто має можливість зберігати і передавати з покоління в покоління інформаційні, культурні коди, що є основою його розвитку.

Зображення міського життя можна спостерігати ще у пам'ятках давньої літератури, зокрема у спадщині Ю. Дрогобича, Л. Барановича, Г. Сковороди, І. Котляревського, Т. Шевченка, П. Куліша, В. Підмогильного. У творах сучасних письменників місто постає як цілісний організм, який живе та дихає разом зі своїми

мешканцями.

У своїх наукових дослідженнях до проблеми розвитку «урбаністичної літератури» неодноразово зверталися Віра Агеєва, Тамара Гундорова, Олена Бондарева, Микола Ільницький, Володимир Моренець, Соломія Павличко, Ярослав Поліщук, Віра Фоменко. У дослідженнях Віри Фоменко наголошується на урбаністичній тематиці в світовому літературному процесі, позаяк художній образ сучасника, його мрії, процес становлення особистості, подолання кризи самоідентифікації та вирішення усіх проблем «відбувається в основному в контексті міста» [4, с. 129].

Сучасні письменники все більше звертаються до урбаністичного міфу, проектуючи його на історію та «вибудовують постмодерну деконструкцію міських локусів і топосів» [3, с. 41]. Літературними зацікавленнями є «міський текст» Києва, Львова, Хмельницького та інших міст. До цієї теми звернулася й Софія Андрухович у романі «Фелікс Австрія». У її творі зображено урбаністичні картини з життя міста Станіславів (Івано-Франківськ) кінця XIX – початку XX століття, що дозволяє читачеві поринути в атмосферу міського життя.

У романі серед основних просторових понять художнього твору є топос і локус. За визначенням у літературознавчому словнику-довіднику, топос (грец. *topos* – місце, місцевість) – це велика одиниця художнього простору (наприклад, топос Вербівки в «Миколі Джері» І. Нечуя-Левицького чи дороги у «Твоїй зорі» О. Гончара) [2, с. 529]. Для аналізу топосу міста розглядаємо, як менші його частини, і локуси. Поняття «локус» (латин. *locus* – місце) розглядається в цій статті як «менший підрозділ топосу» [2, с. 529]. Локуси виступають у тексті як мікротопоси: локус дому, театру, ринку та ін. Усі вони знаходяться в межах міста і відображають цінності його мешканців.

У романі Софії Андрухович життя Станіславова передається через сприйняття та відчуття двох жінок – пані Аделі та Стефи, її служниці. Місто відображається як середовище, де героїні прагнуть знайти себе, утвердитися й усвідомити своє місце у світі.

Письменниця описує міські пейзажі вулиць, ринок. Детально змальовано вулицю Липову, яка почала «карколомно змінюватися». На ній почали з'являтися

нові дво-, триповерхові кам'яниці, будівництво греко-католицької семінарії. «А кам'яниця під номером 32 на перехресті Липової та Гіллера <...> Це школа імені Тадеуша Чацького» [1, с. 63]. На цій вулиці завжди відбувається щось нове.

Перший локус, який описує авторка – це театр. «Перед портиком з колонами Міського театру ім. Монюшка, урочистий золотий купол якого – мов накривка круглобокої цукернички з коштовного набору, позаду натхненної спини Міцкевича з білого каррарського мармуру...» [1, с. 14]. Детально описано глядачів: «грубі риби» – банкові урядовці, голови великих фірм, достойники залізничних колій – з пишними бакенбардами на щоках, <...> зі своїми дамами, одягнутими за найновішою модою, яку можемо роздивитися вже всередині театру» [1, с. 14]. Їх манера поведінки, спілкування створюють ефект фізичної присутності.

Наступний локус у романі – дім, збудований Петром. Він виростає з землі, немов велика слимакова мушля. Особливість цього будинку – скляна стеля, яка ніби наближає Всесвіт: «... це карта зоряного неба: усі відтінки синього, розмежовані мідними перетинками, золотисті та прозорі скельця між ними, які вкладаються в сузір'я. Є полум'яна комета з хвостом. Є планети <...> Крізь скло світить сонце...» [1, с. 51]. Бачимо маленький Станіславів у величному нескінченному просторі... Однак, служниця Стефа часто нарікає на її (стелі) непрактичність, бо коли на вулиці падає дощ, у будинку йде справжня злива. Господар дому, Петро, називає віллу «підводним палацом», бо мріяв стати мандрівником-мореплавцем. Цей величний дім із міцними фундаментом та стінами є уособленням могутньої імперії, але нетривкої і химерної. Він погойдується в такт із вітром, танцює. «Здається, зараз розчиниться в повітрі. Тепер ще тут, а за мить – зникне безслідно» [1, с. 53].

Отже, такі локуси несуть на собі збереження традицій, пам'яті про минуле та завдяки їм розкривається топос міста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адрухович С. Фелікс Австрія : роман. Львів: Видавництво старого Лева, 2022. 288 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка,

Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка]. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.

3. Приймак І. Топос Хмельницького у романі Ольги Саліпи «Будинок на Аптекарській». *Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Науковий журнал Хмельницького національного університету*. Хмельницький, 2022. № 25. С. 41-11.

Катерина Корнелюк,
*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
студентка 2 курсу
факультету філології і журналістики,
Науковий керівник:
д. філол. наук, проф. О. Лабашук*

МІФОЛОГІЧНІ УЯВЛЕННЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ ПРО МЕТЕОРОЛОГІЧНІ ЯВИЩА

Дослідження народних міфологічних уявлень про метеорологічні явища почались ще в ХІХ столітті та залишаються актуальними ще й досі. Зокрема, над означеною темою працювали такі науковці, як Г. Булашев, Н.Федорович, З. Болтарович, К. Рахно, С. Чибирак та інші. У науковій роботі ми зосередимось на метеорологічних уявленнях сучасних українців у порівнянні з традиційними уявленнями, властивими для усної традиції кінця ХІХ - початку ХХ століття.

Джерельною базою нашого дослідження стали праці Г. Булашева «Український народ у своїх легендах та віруваннях» [1] та К. Рахна «Глиняний